

Romualdas KVINTAS – skulptūros „ŽEMAITIJOS LEGENDOS“ autorius

Parengė Jurga ŽEMAITYTĖ

Skulptūra „Žemaitijos legendos“ Telšiuose (skulptorius Romualdas Kvintas, architektas Algirdas Žebrauskas). A. Žebrausko nuotrauka

SKULPTŪRA „ŽEMAITIJOS LEGENDOS“

Telšius šiandien dažnai vadiname ne tik Žemaitijos, bet ir šio krašto meno ženklų sostine. Išskirtinio dėmesio čia laukia pagrindinės miesto arterijos (Respublikos gatvės) šiaurinėje pusėje stovinti Didžioji žemaičių siena, Masčio ežero pakrantėje pastatytas amfiteatras, šalia jo, pietinėje Respublikos gatvės pusėje esančioje aikštelėje aukštai į viršų iškilęs, didžiulę istorinę Durbės mūšio reikšmę liudijantis paminklas. Tokių meno ženklų, kurie jau yra tapę šio miesto simboliais, čia ne viena dešimtis. Viena iš dažniausiai lankomų, tiek vietinių gyventojų, tiek ir jų svečių labiausiai mylima – šalia Telšių Šv. Antano Paduviečio katedros, Telšių rajono kultūros centro ir Telšių rajono savivaldybės Karolinos Praniauskaitės viešosios bibliotekos pastato, Insulos kalno papėdėje, prie laiptų, vedančių iš Respublikos gatvės į Katedros aikštę, 2008 m. įkurdinta skulptūra „Žemaitijos legendos“. Jos autorius yra skulptorius Romualdas Kvintas (1953–2018), architektas – nuo praėjusių metų Žemaičių kultūros

draugijai vadovaujantis Algirdas Žebrauskas, kurio iniciatyva Telšiuose jau sukurta ir toliau plėtojama visa unikalių meno ženklų sistema. Ją sudaro įvairaus dydžio skulptūros, monumentalūs paminklai, plokštės, bareljefai ir horeljefai.

Centrinė granitinės skulptūros „Žemaitijos legendos“ figūra – didžiulė meška, ant nugaros nešanti tris gražius vaikus ir du meškiukus. Skulptūros postamente iškalti žodžiai „Samogitia“ ir „Patria una“ (liet. „Žemaitija“ ir „Tėvynė viena“).

Ką šis kūrinys simbolizuoja?

Dažnas esame skaitę ar girdėję legendą, kurioje pasakojama apie meškas, kurios augino, auklėjo miške paliktus žemaičių vaikus. Meška yra Žemaitijos totemas (mitinis jos pirmtakas, globėjas). Skulptūroje ši į Romos vilkę panaši meška pavaizduota kaip simbolinė Žemaitijos motina. Pasak skulptūros autorių, kūrinys liudija, kad žemaičiai save suvokia kaip tautą. Ant meškos nugaros esantys vaikai simbolizuoja krašto nuolatinį atsinaujinimą, žemaičių stiprybę, žmonių kūrybiškumą, patriotiškumą, diplomatiją. Šie žemaičių krašto žmonių būdo bruožai įamžinti vaikų figūrose. Pirmasis, ant meškos kaklo sėdintis vaikas, autorių sumanymu, simbolizuoja šio krašto varomąją jėgą – žmones menininkus, kūrėjus. Stovintis, į šonus rankas ištiesęs berniukas – karžygio, patrioto, savo tėvų žemės gynėjo simbolis. Na o berniukas, besibučiuojantis su vienu iš meškiukų, – diplomatas, liudijantis, kad žemaičiai geba rasti išeitį patekę ir į sunkiausią padėtį.

Ši skulptūra tokia miela, kad praeinant pro ją kaskart norisi sustoti ir prisiliesti prie jos. Tad nieko nuostabaus, kad tai dažnas ir padaro. Na o patys telšiškiečiai sako, kad jei švelniai patrinsi meškutės nosį, gali išsipildyti tavo geri norai (tik geri!).

Mielų, dėmesį patraukiančių meškų ir meškiukų skulptūrų Telšiuose – gausybė (dabar jų jau priskaičiuojama net 47). Ne visos jos tokios lengvai pastebimos kaip į miesto laikrodžio bokštą įsiropštusi šarvais apsirėdžiusi meška (dailininkas – Romualdas Inčirauskas, meistras – Edmundas Frėjus, architektas – A. Žebrauskas), kuri, pasak autorių, saugo Žemaitijos laiką ir liudija žemaičių stiprybę bei užsispyrimą ir pasiryžimą gyvenime rasti reikalingus sprendimus.

Telšius puošia ir dar vienas R. Kvinto kūrinys. Tai – 2005 m. Katedros aikštę papuošęs fontanas-skulptūra „Marsas“ (architektas – A. Žebrauskas).

Brolių Stanislovo ir Gabrieliaus Narutavičių skulptūra Renavo dvaro sodyboje (skulptorius – R. Kvintas, architektas A. Žebrauskas). D. Mukienės nuotrauka

Šis paminklas yra skirtas žemaičių raketų teorijos pradininkui, pasaulyje plačiai žinomo veikalo „Didysis artilerijos menas“ (išleistas 1650 m.) autoriui Kazimierui Simonavičiui (apie 1600 – apie 1651).

Mažeikių rajono Renavo dvaro sodyboje, šalia rūmų 2018 m. gruodžio 8 d. atidengta R. Kvinto sukurta brolių – netoli Alsėdžių buvusiam Brėvikių dvare (Telšių r.) gyvenusio Lietuvos Nepriklausomybės Akto signataro Stanislovo Narutavičiaus (1862–1932) ir jo brolio – pirmojo Lenkijos prezidento Gabrieliaus Narutavičiaus (1865–1922) skulptūra. Ji yra apie 1,5 m aukščio, pilnavidurė, nulieta iš bronzos, pastatyta ant granitinio pjeđestalo. Šią skulptūrą, kaip ir Telšiuose „Žemaičių legendas“, skulptorius kūrė, jai vietą parinko bendradarbiaudamas su architektu A. Žebrausku. Atidengiant ją, R. Kvintas nedalyvavo, nes jis buvo išėjęs Anapilin jau daugiau negu prieš mėnesį...

SKULPTORIUS, KŪRĖS ŽMONĖMS

Daugelyje literatūros šaltinių, kuriuose rašoma apie skulptorių Romualdą Kvintą, nurodoma, kad jis gimė Žemaitijoje. Tai nėra visiška tiesa, nors jis ir

Fontanas-skulptūra „Marsas“ Telšių Katedros aikštėje (skulptorius – R. Kvintas, architektas – A. Žebrauskas). D. Mukienės nuotrauka

buvo žemaitis, taip jį ir draugai, ir žmona Eglė vadinavo. Ir jo išorė, būdas buvo kaip tikro žemaičio vyro – geraširdis, tačiau nedaug kalbantis, dažnai susimąstęs, darbštus, aukštas, stambaus sudėjimo, vešliais garbanotais plaukais.

Menininkas gimė 1953 m. birželio 16 d. Joniškio rajono Žagarės miestelyje. Vėlesnis jo gyvenimas yra susijęs su Žemaitija – 1960–1971 m. skulptorius mokėsi Telšių 3-ojoje vidurinėje mokykloje. 1975–1981 m. jis studijavo Lietuvos dailės institute. 1979-aisiais pradėjo dalyvauti Lietuvoje ir užsienyje rengiamose dailės parodose, menininkų simpoziumuose. Savo kūrinis yra eksponavęs JAV, Olandijoje, Prancūzijoje, Slovakijoje, Vokietijoje ir kai kuriose kitose šalyse. 1982–1990 m. dirbo Lietuvos dailės institute (nuo 1990 m. – Vilniaus dailės akademija). 1983 m. tapo Lietuvos dailininkų sąjungos nariu. 1990 m. norėdamas daugiau laiko skirti kūrybai, pasirinko laisvo menininko kelią.

Studijų metais sutikęs savo gyvenimo meilę – tame pačiame dailės institute besimokančią teksti-

(Nukelta į 34 p.)

Skulptūra „Daktaras Aiskauda“ Vilniaus senamiestyje, kurioje įamžintas šiame mieste gyvenęs gydytojas Cemachas Šabadas (skulptorius R. Kvintas). D. Mukienės nuotrauka

lininę Eglę Baltakytę (rašytojo Algimanto Baltakio dukrą) ir supratus, kad ji jam paties Dievo visam gyvenimui skirta, sumainė su ja žiedus ir ėmė kurti savo namus Vilniuje. Pradėjo, kaip sakoma, nuo šaukštų ir šakučių apleistame Tilto gatvės name, kurį patys renovavo. Čia gimė ir jų vaikai. „Prisijaukinęs“ palėpę, Romualdas, draugų Romu, Romkiu vadinamas, įsirengė kūrybinę studiją. Abu su žmona dažniausiai kurdavo namuose. Pirmąją individualios kūrybos parodą R. Kvintas surengė Vilniuje 1994 metais. Kitos jo kūrybos parodos čia vyko 1997, 2002 ir 2003 m., uostamiestyje – 2001 ir 2004, Šveicarijos Bremeno ir Badeno miestuose – 1990, Ciuriche – 2000–2001 metais.

R. Kvintui mirus, daug namuose buvusių jo kūrinių tapo šeimos nuosavybe. Šio menininko kūrinių galima pamatyti ir pas kolekcininkus, Lietuvos nacionaliniame dailės muziejuje, Nacionaliniame M. K. Čiurlionio dailės muziejuje, jų turi ir Maskvoje veikianti A. Tretjakovo galerija, kai kurios kitos meno vertybės saugančios ir eksponuojančios kultūros įstaigos.

Skulptūra „Sėkmės pilvas“ Vilniuje (skulptorius R. Kvintas). D. Mukienės nuotrauka

R. Kvintas kūrė ne tik skulptūras, bet ir mažasias formas, memorialines lentas, antkapinius paminklus, portretus. Dirbdamas naudodavo granitą, bronzą, medį, polichromiją, šias medžiagas pagal poreikius kai kuriuose kūriniuose derindavo.

Skulptorius dažniausiai vaizduodavo konkrečias, atpažįstamas, stilizuotas, aptakių formų žmonių ir gyvūnų figūras. Yra sukūręs ir abstrakčių skulptūrų bei jų kompozicijų. Jose dažnai pasikartoja raitelio, kentauro ir augaliniai motyvai.

Tarp R. Kvinto kūrinių dažnai minimos nedidelės skulptūros – „Uodas“ (1979), „Langas“, „Žvėries tramdymas“ (abu 1983), „Bučinyš“ (2003). Iš dekoratyvinių skulptūrų daugelio žinomas 1989 m. sukurtas „Inkliuzas“, esantis Fanano (Italija), 1997 m. Lietuvos bankui užsakius gimusi „Chlojė“. Vilniaus ir Amsterdamo verslo centrams 2000 m. menininkas sukūrė skulptūras „Gyvybės medis“, 2004 m. Vilniaus viešbučiui „Centrum“ – „Bučini“, 2005 m. Rygos viešbučiui „Monika“ – „Mergaitė su šokoladu“.

Jo autorystei priklauso ir realistiniai Džavaharlalio Nehru (1981), Adomo Mickevičiaus (1987), Boriso Dauguviečio, Romualdo Juknevičiaus (abu 2005) portretai, memorialinės lentos, skirtos berniukų choro „Ažuoliukas“ įkūrėjui Hermanui Perelšteiniui (sukurta 1998), Ferdinandui Ruščicui (1999), Stasiui Vainiūnui (2000), Kazimierui Antanavičiui (2003), Levui Karsavinui (2005), Kazimierui Vasiliauskiui (2006).

Svarbūs menininko gyvenime buvo 2001-ieji – tais metais jis tapo Niujorko skulptorių Gildijos nariu.

Einant metams, kai Vilniaus senamiesčio gatvėmis jau galėjo ir užsimerkęs klajoti, kai čia įkurdino irmašias skulptūras, Romualdas pradėjo save vadin-

Skulptūra „Lietuvos skalikai“ Vilniaus Sereikiškių parke (skulptoriai: R. Keturka ir F. Volčakas, eskizo autorius – R. Kvintas). D. Mukienės nuotrauka

ti vilniečių ir su kiekviena nauja šiam miestui sukurta skulptūra vis labiau jautėsi toks esąs.

Sukdami ratą po Vilnių, aplankykite žymiausius šio miesto viešąsias erdves puošiančius R. Kvinto kūrinius, kurie pasakoja mūsų sostinės ir jų herojų istorijas. Jo skulptūros tokios pat žemiškos, kaip ir mes, tad menininkas jų nekėlė ant aukštų postamentų ir nesirinko didelių jų formų. Kūrė juos su meile.

Miesto istoriją liudijančių skulptoriaus sukurtų meno ženklų, dažnai vadinamų tiesiog „kvintukais“, čia ne vienas. Prie jų dažniausiai nerasime lentelių, kuriose nurodyta skulptoriaus pavardė, tačiau pagal savo stilistiką, skleidžiamą šilumą jų autorių atpažinti nesunku. R. Kvintas yra sakęs, kad jo skulptūros „skirtos žmonėms. Kad žmogus su skulptūra galėtų pabendrauti, kad ji jo nenervintų, nešokiruotų. Kad skulptūra pritaptų toje aplinkoje, kad ją puoštų. O jei-ku ji įskelia kokią intrigą – dar geriau.“

Daug ką apie menininką pasako skulptūrų siužetai, autoriaus pasirinktos temos. R. Kvintas kurdavo iš anksto gerai susipažinęs su savo būsimais herojais ir juos pamilęs. Tai jaučiasi priėjus prie kiekvieno jo kūrinio – jie tiesiog spinduliuoja meile.

Vilniaus gatvės rytinėje pusėje, netoli Gedimino ir Vilniaus gatvių sankirtos dėmesį patraukia ant vieno restorano namo sienos pritvirtintas menininko sukurtas humoristinis bareljefas „Sėkmės pilvas“ (architektas Alvydas Songaila). Šis kūrinys skirtas visiems, kas ieško sėkmės. Jis primena legendą apie Vilniaus XIX a. gyvenusį burmistrą. Pasakojama, kad vieną kartą šis, esą, susidomėjęs neturtingai gyvenusia šeima, kurioje užaugo du talentingi sūnūs

(pirklys ir garsus juvelyras). Kai jis pasidomėjęs, kaip motina tuos berniukus augino, kad šie tokie šaunūs užaugo, ji atsakiusi: „Ką glostai, tas ir auga“. Atseit, vienam sūnui ji kas rytą glostydamo rankutes, tad šis tapo juvelyru, o kitam – pilvuką, tad jis užaugęs tapo sėkmingu pilvotu pirkliu. Tai pasakiusi moteris dar paglosčiusi ir burmistro galvą...

Trakų gatvėje veikiančiai Vilniaus apskrities Adomo Mickevičiaus viešajai bibliotekai menininkas yra sukūręs Adomo Mickevičiaus bareljefą.

Gedimino kalno papėdėje vilniečių ir jų svečių pamėgtame Sereikiškių parke (adresas: Barboros Radvilaitės g. 6A) dėmesį patraukia Rimanto Keturkos ir Felikso Volčako sukurta skulptūra „Lietuvos skalikai“. Jos eskizo autorius – R. Kvintas. Šia skulptūra menininkai įamžino vienintelę Lietuvoje išveistą šunų veislę – lietuvių skaliką.

R. Kvintas keletą kūrinių yra sukūręs žydų gyvenimo tema. Vienas jų – skulptūra „Vandens nešėjas“. Ji 2020 m. spalio 19 d. atidengta Vilniaus senamiestyje buvusio žydų kvartalo teritorijoje, netoli Šv. Mikalojaus bažnyčios – prie Kėdainių ir Lydos gatvių sankirtos. Ją sukurti menininką įkvėpė litvakų poeto Mošės Kulbako poema „Vilnius“. Skulptorius joje pavaizdavo vargingiausią buvusio Vilniaus žydų kvartalo žydą. Tai – vienas paskutiniųjų R. Kvinto kūrinių. Jis gimė įgyvendinant Vilniaus savivaldybės programą „Kuriu Vilnių“.

Dysnos gatvėje, šalia Mėsinių ir Ašmenos gatvių sankirtos, buvusioje Didžiojo žydų geto teritorijoje, stovi R. Kvinto sukurta viena žinomiausių ir vaikų itin mėgstama skulptūra „Daktaras Aiskauda“, kurioje įamžintas Vilniuje gyvenęs gydytojas Cemachas Šabadas. Čia jis pavaizduotas gatvėje besikalbantis su mergaite, kuri rankose laiko katiną. Sukurti šią skulptūrą menininką įkvėpė rašytojo Kornejaus Čiukovskio pasaka „Daktaras Aiskauda“, istorija apie mergaitę, kuri atėjusi pas gydytoją pasiskundė, kad jai skauda gerklę, ir paklausė, kokius ji turėtų gerti vaistus. Šis pasakęs, kad bus gerai, jei ji gers ne vaistus, o karštą pieną. Mergaitės šeima buvo neturtinga, pienas brangus, tai mergaitė jo gerti neturėjo galimybių. Gydytojas, norėdamas jai padėti, pasikvietė mergaitę į svečius ir pavaišino karštu pienu. Nuo tada ji kasdien nueidavo pas daktarą kartu su savo mylimu katinu ir kasdien daktaras ją ir katiną vaišindavo pienu.

(Nukelta į 36 p.)

Skulptūra „Žalasis obuolys“ (skulptorius – R. Kvintas). D. Mukienės nuotrauka

Daktaras Cemachas Šabadas (1864–1935) – Vilniuje gimęs ir čia gyvenęs bei dirbęs gydytojas, valstybės veikėjas, sveikatos apsaugos organizatorius, tyrėjas ir mokslininkas (1895 m. jam suteiktas mokslų daktaro laipsnis).

Vilniuje, prie J. Basanavičiaus ir Mindaugo gatvių sankirtos, taip pat stovi R. Kvinto sukurtas paminklas. Jis skirtas Vilniaus pirklio šeimoje gimusiam XX a. prancūzų rašytojui, lakūnui, diplomatiui ir režisieriui Romainui Gary (tikrasis vardas – Roman Kacew). Jį skulptorius sukūrė paragintas Romaino Gary klubo prezidento Romo Ramanausko. R. Kvintas čia pavaizdavo R. Gray vaikystės prisiminimų apie Vilnių padiktuotame autobiografiniame romane „Aušros pažadas“ aprašomą berniuką,

Paminklas Romainui Gray (skulptorius – R. Kvintas). D. Mukienės nuotrauka

kuris, norėdamas įrodyti mergaitei Valentinai savo meilę jai, pažadėjo suvalgyti guminią batą. Skulptūra nedidelė. Berniuko rankose – mergaitei skirta gėlių puokštelė, galva pakelta į dangų. Taip esą todėl, kad skulptorius žinojęs, jog R. Gary mama savo sūnų vaikystėje vis ragindavo pakelti galvą į viršų ir gėrėtis nuostabia gamta. Šią skulptūrą yra pamėgęs sostinės jaunimas. Čia – dažna jų pasimatymų vieta.

R. Gary Vilniuje ne tik gimė, bet ir baigė pradinę mokyklą, privačiai mokėsi kalbų, dainavimo, o vėliau išvyko į Lenkiją (gyveno Varšuvoje), dar vėliau – į Prancūziją. Paryžiuje jis studijavo teisę, karo metais tapo lakūnu, po karo dirbo kino režisieriumi, diplomatu. Nuo 1962 m. užsiėmė tik kūryba.

Netoli R. Gary skulptūros, prie Mindaugo ir Vivulskio gatvių sankirtos, stovi kita R. Kvinto sukurta skulptūra – Lietuvos sostinės labdariams dedikuotas paminklas „Žalasis obuolys“.

Prie Sostinės vaikų ir jaunimo centro (Konstitucijos pr. 25) – itin pagauli dingusiems vaikams skirta skulptūra „Mama!“, kurioje pavaizduota mergaitė su ašara akyse – skausmo ir sustingusio šauksmo simbolis. Dar viena šio menininko sukurta mergai-

Lietuviškų šaknų turinčio žydų kilmės Kanados atlikėjo Leonardo Koeno (1934–2016) skulptūra (skulptorius – R. Kvintas) Vilniaus senamiestyje (Pylimo 38). D. Mukienės nuotrauka

tės skulptūra stovi prie Baltijos ir Amerikos klinikos pastato (Nemenčinės pl. 54a).

Išeidamas Anapilin skulptorius savo namų kieme, sostinės Tiltos gatvėje, paliko išraiškingai žvelgiančios ir visus po dideliu skėčiu nuo lietaus ir visų negandų pasislėpti kviečiančios dvylikametės kaimynų mergaitės skulptūrą.

Vilniaus evangelikų liuteronų bažnyčios kiemyje (Vokiečių g.) 2017 m. pastatytas vienas paskutiniųjų R. Kvinto viešosioms erdvėms sukurtų paminklų – Bažnyčios reformatoriaus Martino Liuterio (Luther) skulptūra.

Vilniaus Šv. Mykolo gatvėje, restorano „Gabi“ kieme 2019 m. buvo laikinai pastatyta R. Kvinto nebaigta kurti (šį darbą užbaigė jo mokinys Martynas Gaubas) lietuviškų šaknų turinčio žydų kilmės Kanados atlikėjo Leonardo Koeno (*Cochen*, 1934–2016) skulptūra. Dabar ji stovi Vilniaus senamiestyje – prie Pylimo ir Ligoninės gatvių sankirtos.

R. Kvinto sukurtų skulptūrų yra ir kitų Lietuvos miestų, miestelių ir kitų gyvenviečių viešosiose erdvėse. Viena žinomiausių, dažniausiai lankomų – jo buvusio bičiulio Vytauto Kernagio (1951–2008). Jį skulptorius pavaizdavo sėdintį ant suoliuko ir grojantį gitara. Ši skulptūra puošia Nidos kurortą.

2007 m. lapkričio 11 d. Kaune, Laisvės alėjoje, priešais „Metropolio“ restoraną, atidengtas R. Kvinto sukurtas, aktoriaus ir dainininko Vytauto Kernagio inicijuotas dainininko Danieliaus Dolskio

Paminklas Bažnyčios reformatoriui Martinui Liuteriui. Skulptorius – R. Kvintas. D. Mukienės nuotrauka

(1890–1931) atminimui skirtas paminklas. Šioje relistinėje žmogaus dydžio skulptūroje pavaizduotas pats Lietuvos estrados pradininkas.

Šeduvoje (Radviliškio r.) stovi R. Kvinto 2015 m. sukurta skulptūra „Šeduvos žydams“.

Trakus puošia R. Kvinto kūriniai „Mūšis“ ir „Šaltinis“.

R. Kvintas mirė 2018 m. spalio 20 d. Vilniuje. Palaidotas Antakalnio kapinių Menininkų kalnelyje. Skulptorius išėjo Anapilin nespėjęs įgyvendinti daug savo planų ir, pasak jo kūrybos žinovų bei gerbėjų, dar nespėtas tinkamai įvertinti. Du kartus (2017 ir 2018 m.) jis buvo nominuotas Lietuvos nacionalinei kultūros ir meno premijai, tačiau ji skulptoriui nebuvo skirta. Užtat žmonės, kuriems tos skulptūros skirtos, jas brangina, lanko ir pagarbiai kalba apie jų autorių.

NAUDOTA LITERATŪRA:

1. „Romualdas Kvintas“, *Visuotinė lietuvių enciklopedija*: <https://www.vle.lt/straipsnis/romualdas-kvintas/>.